

Op pad met een atlasteller

Atlasteller Gerrie Abel.
Foto: Albert de Jong

Vanaf de eerste minuut is duidelijk dat Gerrie vaker telt. Met in zijn ene hand een schrijflankje met veldkaart stuurt hij zijn fiets behendig over de smalle weg langs het riviertje de Lange Linschoten. Ringmussen en Vinken noteert hij al fietsend moeiteloos op een veldkaart. Tussendoor stel ik ook nog eens lastige vragen over zijn telwerk in de blokken 38-15 en 38-16.

Je komt uit IJsselstein, een stuk verderop. Waarom tel je juist dit atlasblok?

De Lopikerwaard heeft een machtig mooi landschap. Kijk om je heen: de knotbomen, de lintbebouwing, de eendenkooien, de fruitboomgaarden.

Al leuke dingen gezien tijdens je atlastellingen?

Het is vooral leuk vogelen in natuurgebied Willeskop, een prachtig nieuw stukje reservaat. Ik had daar drie weken geleden een roepende Roerdomp (brede glimlach). Dat is mooi hè! Je staat daar alleen, 's ochtends vroeg en dan ineens begint-ie te roepen. Het was zo verrassend voor mij dat ik zelfs nog even begon te twijfelen. Het zal toch geen koe zijn? Je zit daar tenslotte midden in een weidegebied. Gelukkig bleef hij een tijdje roepen. Er zitten daar ook Kleine Plevieren en Zomertalingen. Daar ben ik ook blij mee.

Deze keer geen tussentijdse resultaten, maar een atlasteller in de schijnwerpers. Gerrie Abel, enthousiast vogelaar uit IJsselstein (Utrecht), telt twee blokken, in de Lopikerwaard.

In de vroege ochtend staat hij al klaar met zijn fiets en telformulieren.

Hij grijnst: 'Eigenlijk ben ik gek op dit gebied, ik zou zelfs bijna verliefd zeggen. In de vorige atlasperiode heb ik dezelfde blokken gedaan.

Moet je op deze oude kaart kijken: al die Veldleeuweriken. Die zijn nu nog op één hand te tellen!

Hé, waarom teken je alle soorten in op een veldkaart in plaats van een formulier?

Dat helpt me enorm bij de aantalsschattingen van de zangvogels. Vanavond voer ik het formulier op de website (Vogelatlas.nl) in met behulp van deze kaart. In maart heb ik overigens al wat voorwerk gedaan en naar Steenuilen en wat andere soorten gezocht. Weet je wat ik ook heel handig vind? Dat je die losse waarnemingen nu ook heel makkelijk via Telmee en Waarneming.nl kunt invoeren. Dat is wel een verbetering ten opzichte van de vorige atlasperiode. Als ik 's avonds een rondje fiets, voer ik mijn aanvullende waarnemingen meteen in.

Je telde de twee blokken in de vorige atlasperiode ook. Hoe is het om dezelfde blokken opnieuw te tellen?

Ik merk dat ik aan het vergelijken ben en dat is mega leerzaam. De belangrijkste verandering zie ik bij de weidevogels. Ze zijn er nog wel, maar de aantallen zijn veel lager. Dat merk je pas als je gaat tellen. Ik ben ervan geschrokken hoe snel het gegaan is. Ik heb hier bijvoorbeeld de oude stippenkaart van de Veldleeuwerik: 27 territoria in 1999. Ik ga nu niet verder dan 5 komen. Het valt me ook op hoe onopgemerkt zulke veranderingen gaan. Je vraagt je nu ineens

Bekijk ook de telling van Gerrie in dit filmpje
> [youtube.com/SovonVogelonderzoek](https://www.youtube.com/SovonVogelonderzoek)

(Vervolg van pagina 3)

weer op het niveau van 2008 te komen zal nog moeten blijken. We weten wel dat het voor deze reiger mogelijk is om stevige verliezen binnen drie jaar weer te neutraliseren, zoals bleek na de strenge winters van 1996-97, waarin een kwart van de populatie verdween.

> sovon.nl/kolonievogels

● Joost van Bruggen

Met dank aan Jeroen Nienhuis voor het maken van figuur 1.

Tabel 2. Blauwe Reiger. Voorlopige aantallen in kolonies geteld in 2013 en 2014

provincie:	kolonies geteld in '14	bewoonde kolonies '12-'13	paren in 2013	paren in 2014	progressie in %
Utrecht	13	34	221	225	1,8
Noord-Brabant	24	40	440	496	12,7
Groningen	11	31	94	109	16,0
Friesland	20	36	448	524	17,0
Zuid-Holland	48	112	884	1009	14,1
Overijssel	19	43	181	224	23,8
Zeeland	7	19	97	123	26,8
Gelderland	46	65	427	647	51,5

*Uil met van die oortjes.
Foto: Harvey van Diek.*

af: hoe is het mogelijk! Bij Grutto en Kievit is de afname wel wat minder heftig.

Zag je ook soorten toenemen?

Heel raar, de Ekster. Een soort waar je eigenlijk normaal niet zo op let. Deze winter zag ik groepen van 20, 25 Eksters. In maart telde ik minimaal 50 bezette nesten en dat is een flinke toename. Het komt precies overeen met wat ik tijdens de lezing op de Landelijke Dag begreep, dat Eksters toenemen in het westen. Een nieuwkomer is de Kerkuil, die her en der opduikt. Die is hier nog niet dik gezaaid, maar hij zit er wel. Ik heb hem dit voorjaar zelfs horen reageren op het afdraaien van het geluid van een Steenuil.

Hoe tel je al die weilanden hier?

Dat is het lastige van dit atlasblok, ik kan niet overal komen. Gelukkig heb ik veel afspraken kunnen maken met de boeren hier. We mogen straks bij twee boeren over hun pad fietsen. Dat vind ik ook het bijzondere aan het tellen voor de atlas: je kunt het hier niet alleen doen, je moet contact zoeken met de bewoners. Het leuke is dat je veel mensen ontmoet. De vrouw die daar woont, vertelde me deze winter dat ze een uil "met van die oortjes" in de tuin had. Ik ben even wezen kijken en jawel: op die manier kreeg ik een broedpaar Ransuilen erbij.

Wat maakt voor jou het verschil tussen kijken en tellen?

Naar buiten gaan, dat staat bij mij voorop. Ik heb een kantoorbaan en dan zoek je een tegenhanger. Als ik naar vogels kijk, dan wil ik graag meer weten over de vogels zelf. Waarom zit deze soort hier en hoe gaat het met die soort? Neem nou de Grote Lijster. Ik vind het schrikbarend dat die soort hier zo snel is verdwenen. Zou het te maken hebben met het gebruik van pesticiden in boomgaarden bijvoorbeeld? Want landschappelijk is er hier niet zo veel veranderd. Van tellen voor de atlas leer je heel veel. Je krijgt een goede indruk van wat er zit en die kennis kun je ook weer gebruiken.

Waarom stop je nou bij die mussen?

Genieten van de gewone soorten, dat vind minstens zo mooi als een zeldzaamheid bespieden. Ik kan een hele tijd naar zo'n groepje mussen kijken. Het is interessant om het gedrag van die beesten te bekijken en je af te vragen waarom ze juist daar zitten. Het valt me op dat de Ringmus het hier nog best aardig volhoudt.

Je telt alleen. Hoe zou je anderen stimuleren om mee te doen aan het atlasproject?

Ik zou zeggen: tijdens de tellingen raak je in gesprek met mensen en kun je de kennis die je opdoet ook delen. Zo hoop je anderen te enthousiasmeren voor vogels. Daar komt bij dat je niet alleen voor de vogelatlas telt. Ik kreeg pas bijvoorbeeld een vraag van een stagiair van de gemeente Lopik die de natuurwaarden van een gebiedje in dit atlasblok onderzoekt. Daar wist ik wel wat over te vertellen.

>vogelatlas.nl

● **Albert de Jong**

Verhoog je broedcodes wees bij het maken van de schattingen alert op broedcode 4

We zitten alweer ver in het tweede broedseizoen voor de vogelatlas. De meeste atlastellers hebben zeer waarschijnlijk hun kilometerhoktellingen al gedaan. Nu, zo ver in het broedseizoen, is het tijd om hogere broedcodes te verzamelen met eventueel een aanvullend bezoek. Ga er nog eens op uit. Een Merel met voer in de snavel, een alarmerende Roodborstapuit, een Dodaars met donsjongen, een late Pimpelmees duikt een nestkast in, een paartje Boomvalken verjaagt een Zwarte Kraai bij een populierensingel. Dit zijn allemaal hoge broedcodes. Die zeggen iets over de mate van broedzekerheid. Hoe hoger de code, hoe zekerder het is dat die vogelsoort in dat blok daadwerkelijk gebroed heeft.

Kan broedcode 2, code 4 worden?

Veel tellers geven bij het maken van de schattingen voor (met name) de algemene soorten alleen maar code 2 (baltzend/zingend) op. Juist voor die soorten is het vrij eenvoudig om code 4 op te voeren (territoriumgedrag op ongeveer dezelfde locatie, met 10 dagen of meer ertussen), zeker met behulp van de aanvullende bronnen. De code wordt niet automatisch gegenereerd door de atlassite, maar tellers kunnen veel meer gebruikmaken van code 4. Is de hoogste broedcode een 2, kijk dan bij het schatten of daar code 4 van te maken is. Heb je op verschillende dagen zingende Gekraagde Roodstaarten gehad in een bos, vul dan code 4 in. Code 4 zorgt ervoor dat een mogelijke broedvogel een waarschijnlijke broedvogel wordt. En daarmee een grotere stip in de atlas.

Op de atlassite staan enkele voorbeelden onder Informatie → schattingsrichtlijnen.

*Kuifeend met pullen.
Zo'n waarneming levert een hoge (code 12) broedcode op.
Foto: Peter Eekelder*

